

Metodické usmernenie Útvary dohľadu nad finančným trhom z 15. decembra 2014 č. 4/2014

k vnútornému kontrolnému systému platobnej inštitúcie, inštitúcie elektronických peňazí, pobočky zahraničnej platobnej inštitúcie a pobočky zahraničnej inštitúcie elektronických peňazí

Vymedzenie pojmov

Zákon	Zákon č. 492/2009 o platobných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
Spoločnosť	Platobná inštitúcia, inštitúcia elektronických peňazí, pobočka zahraničnej platobnej inštitúcie a pobočka zahraničnej inštitúcie elektronických peňazí

Účel metodického usmernenia

(1) Podľa § 70 ods. 1 zákona je platobná inštitúcia povinná vypracovať a udržiavať účinný systém vnútornej kontroly. Za vnútornú kontrolu sa na účely tohto zákona považuje kontrola dodržiavania zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, stanov platobnej inštitúcie, pravidiel obzretného podnikania a ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu.

(2) Inštitúcia elektronických peňazí, pobočka zahraničnej platobnej inštitúcie a pobočka zahraničnej inštitúcie elektronických peňazí je povinná upraviť systém vnútornej kontroly a určiť zamestnanca zodpovedného za výkon vnútornej kontroly primerane podľa rozsahu a zložitosti vykonávaných činností.

(3) Cieľom tohto metodického usmernenia je určiť jednotné pravidlá, ktorými by sa mala riadiť štruktúra systému vnútornej kontroly spoločnosti.

Obsah metodického usmernenia

1. Definícia vnútorného kontrolného systému, základné členenie kontroly
2. Zodpovednosť spoločnosti za vnútorný kontrolný systém
3. Nezávislý útvar vnútornej kontroly alebo zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly
4. Výkon nezávislej kontroly

1. Definícia vnútorného kontrolného systému a základné členenie kontroly

(1) Vnútorný kontrolný systém je komplex všetkých kontrolných postupov a mechanizmov vytvorených vedením spoločnosti na všetkých jej organizačných stupňoch s cieľom zaistiť:

- súlad činností spoločnosti s príslušnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, regulátornými opatreniami a vlastnými vnútornými predpismi,
- vykonávanie činností v súlade s cieľmi spoločnosti pri optimálnom vynaložení nákladov,

- aktuálnosť, ucelenosť a spoľahlivosť informácií používaných spoločnosťou pre rozhodovacie procesy,
- ochranu práv klientov, majiteľov a zamestnancov spoločnosti a zamedziť nezákonným a neetickým praktikám.

Priama procesová kontrola

Priamou procesovou kontrolou sa rozumejú všetky formy nepretržitých kontrolných opatrení, postupov a mechanizmov v jednotlivých útvaroch spoločnosti, ktoré sú priamo súčasťou pracovných postupov na dennej báze, pričom bez ich vykonania nie je pracovný proces ukončený. Priamu procesovú kontrolu by mali vykonávať zamestnanci alebo organizačné jednotky, ktoré sa zúčastňujú na jednotlivých pracovných postupov.

Nepriama procesová kontrola

Nepriamou procesovou kontrolou sa rozumejú všetky formy nepretržitých kontrolných opatrení, postupov a mechanizmov v jednotlivých útvaroch spoločnosti, ktoré sú nepriamou (sprostredkovanou) súčasťou pracovných postupov. Nepriamu procesovú kontrolu by mali vykonávať vedúci zamestnanci jednotlivých útvarov spoločnosti zodpovední za kontrolované procesy alebo nimi poverení zamestnanci.

Mimoprocovová kontrola

Mimoprocovovou kontrolou sa rozumie kontrola nezávislá na prevádzkových a obchodných postupoch. Mimoprocovovú kontrolu vykonáva samostatný nezávislý útvar vnútornej kontroly alebo zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly.

2. Zodpovednosť spoločnosti za vnútorný kontrolný systém

(1) Podľa § 69 ods. 1 zákona je platobná inštitúcia povinná v stanovách rozdeliť a upraviť právomoci a zodpovednosť za systém vnútornej kontroly vrátane samostatného a nezávislého útvaru vnútornej kontroly.

(2) Podľa § 69 ods. 3 zákona musí byť v organizačnej štruktúre platobnej inštitúcie zahrnutý zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly. Platobná inštitúcia je povinná zabezpečiť zamestnancovi zodpovednému za výkon vnútornej kontroly prístup ku všetkým informáciám a podkladom potrebným na riadny výkon jeho činnosti.

(3) Za riadny výkon činnosti zamestnanca zodpovedného za výkon vnútornej kontroly zodpovedá štatutárny orgán.

(4) Podľa § 70 ods. 2 zákona je dozorná rada oprávnená požiadať zamestnanca zodpovedného za výkon vnútornej kontroly o vykonanie kontroly platobnej inštitúcie v rozsahu ňou vymedzenom.

Zložky (prvky) vnútorného kontrolného systému v spoločnosti

(1) Vnútorný kontrolný systém platobnej inštitúcie zahŕňa tieto zložky:

- dozorná rada,
- štatutárny orgán,
- nezávislý útvar vnútornej kontroly alebo zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly,
- útvar alebo zamestnanec zodpovedný za výkon funkcie riadenia rizík,
- zamestnanec zodpovedný za ochranu pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu,
- vedúci zamestnanci.

(2) Pre inštitúciu elektronických peňazí, pobočku zahraničnej platobnej inštitúcie a pobočku zahraničnej inštitúcie elektronických peňazí platia ustanovenia vzťahujúce sa na platobnú inštitúciu primerane podľa rozsahu a zložitosti činností a podľa organizačného riadenia.

Vnútorne predpisy spoločnosti upravujúce vnútorný kontrolný systém

(1) Vnútorne predpisy spoločnosti majú prehľadne upraviť organizačný rámec, pravidlá vzťahov, zodpovednosť, kompetencie a výkon činností v rámci vnútorného kontrolného systému. Obvykle ide o nasledovné vnútorné predpisy:

- stanovy,
- organizačný poriadok a organizačná štruktúra,
- predpisy o systéme riadenia rizík,
- predpis (manuál) pre nezávislý útvar vnútornej kontroly alebo pre výkon činnosti zamestnanca zodpovedného za výkon vnútornej kontroly,
- program vlastnej činnosti povinnej osoby podľa § 20 zákona 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu,
- etický kódex,
- iné predpisy v závislosti od veľkosti, rozsahu spoločnosti a zložitosti jej činností, pravidiel implementovaných materskou spoločnosťou a pod.

(2) Predpis (manuál) pre nezávislý útvar vnútornej kontroly alebo pre výkon činnosti zamestnanca zodpovedného za výkon vnútornej kontroly má upravovať procesnú stránku výkonu kontroly. Tento vnútorný predpis má obsahovať štandardný rámec profesionálnej praxe vnútorného auditu, ako princíp nezávislosti, procesy plánovania, vykonávania kontrol a auditov, komunikovania výsledkov kontrolnej činnosti, postup pri návrhoch a odporúčaníach na nápravu nedostatkov, monitorovanie odstraňovania zistených nedostatkov, následnú kontroly a formu správ z vykonanej kontroly.

3. Nezávislý útvar vnútornej kontroly alebo zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly

Úlohy nezávislého útvaru vnútornej kontroly alebo zamestnanca zodpovedného za výkon vnútornej kontroly

(1) Kontrolná činnosť nezávislého útvaru kontroly alebo zamestnanca zodpovedného za výkon vnútornej kontroly by mala zahŕňať všetky prevádzkové a obchodné postupy spoločnosti.

Zodpovedá za kontrolu a hodnotenie:

- funkčnosti, účinnosti a primeranosti celkového vnútorného kontrolného systému,
- funkčnosti, účinnosti a primeranosti jednotlivých riadiacich a kontrolných systémov a zložiek vnútorného kontrolného systému,
- funkčnosti, účinnosti a primeranosti systému riadenia rizík,
- dodržiavania zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov,
- dodržiavania vnútorných predpisov v spoločnosti.

(2) Podľa § 70 ods. 3 zákona, zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly je povinný bez zbytočného odkladu písomne informovať dozornú radu a Národnú banku Slovenska o skutočnostiach, ktoré v priebehu svojej činnosti zistí, svedčiacich o porušení povinnosti platobnej inštitúcie ustanovenej zákonmi, stanovami platobnej inštitúcie, pravidlami obozretného podnikania, ktorá môže ovplyvniť riadny výkon činnosti platobnej inštitúcie.

(3) Útvar vnútornej kontroly alebo zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly vnútorného auditu by mal byť zodpovedný aj za sledovanie odstraňovania zistených nedostatkov a realizáciu návrhov (odporúčaní) na nápravu nedostatkov. Svojou činnosťou by mal plniť aj osobitné funkcie podporujúce riadiace úrovne spoločnosti; na tento účel môže v rámci svojich úloh vykonávať poradenskú činnosť voči vedeniu spoločnosti (dozorná rada, predstavenstvo) alebo voči jednotlivým organizačným útvarom za predpokladu zaručenia jeho nezávislosti.

Nezávislosť

(1) Útvar vnútornej kontroly alebo zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly by mal byť samostatným vnútorným organizačným útvarom spoločnosti, ktorý z poverenia vedenia spoločnosti vykonáva mimoprocesovú vnútornú kontrolu podľa bodu 1.

(2) Útvar vnútornej kontroly alebo zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly by mal byť nezávislý na kontrolovaných prevádzkových a obchodných postupoch spoločnosti. Títo zamestnanci by preto zásadne:

1. nemali byť poverovaní úlohami a aktivitami, ktoré nesúvisia s vnútornou kontrolou a nie sú v súlade s ich kontrolnou činnosťou,
2. nemali podieľať na prevádzkových a obchodných postupoch spoločnosti,
3. nemali zodpovedať za výsledok kontrolovaných procesov.

(3) Zamestnanci iných útvarov spoločnosti by zásadne nemali byť poverovaní úlohami v súvislosti s vnútornou kontrolou; týmto sa nevylučuje, aby boli zamestnanci iných útvarov z dôvodu ich osobitných znalostí v odôvodnených prípadoch poverení činnosťami pre útvar vnútornej kontroly.

(4) Podľa § 70 ods. 3 zákona (druhá veta), zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly nemôže byť súčasne zamestnancom zodpovedným za ochranu pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu.

(5) Zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly nemôže byť súčasne zamestnancom zodpovedným za riadenie rizík. Podľa § 77a ods. 4 zákona, funkciu riadenia

rizík vykonáva jeden alebo viacerí zamestnanci platobnej inštitúcie alebo iné osoby na základe zmluvy, a to nezávisle od iných organizačných útvarov platobnej inštitúcie a od orgánov platobnej inštitúcie.

(6) Zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly by mal byť priamo podriadený štatutárnemu orgánu, ktorý mu zaistí nezávislosť, dostatočnú právomoc, komunikáciu s organizačnými zložkami.

(7) Útvar vnútornej kontroly alebo zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly by mal mať právo samostatne a nezávisle:

1. určovať svoje úlohy; oprávnenie dozornej rady požiadať v súvislosti s vnútornou kontrolou o vykonanie kontroly spoločnosti v ňou vymedzenom rozsahu podľa § 70 ods. 2 zákona týmto nie je dotknuté,
2. vypracúvať správy a hodnotenia výsledkov kontrol.

Odbornosť (priebežný profesijný rozvoj)

(1) Kvalifikácia (znanosti a schopnosti) zamestnanca zodpovedného za výkon vnútornej kontroly by mala zodpovedať najnovšiemu stavu a rizikám kontrolovaných prevádzkových a obchodných postupov.

(2) Zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly by sa mal minimálne jedenkrát ročne zúčastniť odborného školenia v oblasti Rámca profesionálnej praxe interného auditu.

4. Výkon nezávislej kontroly

Plánovanie

(1) Podľa § 70, ods. 4 zákona zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly je povinný do 31. decembra kalendárneho roka predložiť Národnej banke Slovenska plán kontrolnej činnosti na nasledujúci rok.

(2) Plán kontrolnej činnosti by mal zodpovedať rozsahu a zložitosti činností spoločnosti, zohľadňovať všetky druhy rizík, ktoré podstupuje spoločnosť pri svojej činnosti a mal by vychádzať z vyhodnotenia podnetov štatutárneho orgánu, dozornej rady a zamestnancov spoločnosti.

(3) Plán kontrolnej činnosti by mal byť prerokovaný a schválený v dozornej rade a v štatutárnom orgáne. V záznamoch zo zasadnutí dozornej rady a štatutárneho orgánu je potrebné uvádzať výsledok prerokovania a schválenia plánu kontrolnej činnosti.

(4) Všetky prevádzkové a obchodné postupy spoločnosti by mali podliehať periodicite kontroly, ktorá by nemala byť dlhšia ako tri roky. Prevádzkové a obchodné činnosti s osobitnými rizikami by mali podliehať kontrole najmenej raz ročne. Spoločnosť by mala do ročného plánu kontrolnej činnosti zahrnúť nezávislú komplexnú previerku na oblasť ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a ochrany pred financovaním terorizmu.

(5) Spoločnosť by mala zabezpečiť možnosť okamžitého vykonania akejkoľvek osobitnej kontroly mimo plánu kontrolnej činnosti.

Zameranie kontrolnej činnosti

Zameranie kontrolnej činnosti vyplýva z úloh útvaru vnútornej kontroly alebo zamestnanca zodpovedného za výkon vnútornej kontroly. Kontrolná činnosť by mala zahŕňať všetky prevádzkové a obchodné postupy spoločnosti, najmä samotný systém vnútornej kontroly, systém účtovníctva, výkazníctva, informačný systém, systém riadenia rizík a oblasť ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a ochrany pred financovaním terorizmu. Druh, rozsah, periodicita (frekvencia), spôsoby a metódy kontrolnej činnosti by mali byť zamerané na to, aby útvary vnútornej kontroly alebo zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly zistil a opísal stupeň správnosti a primeranosti kontrolovaných prevádzkových a obchodných postupov spoločnosti a odhalil príčiny vzniknutých nežiaducich javov.

Výkon kontroly

(1) Podľa § 69, ods. 3 zákona (druhá veta) je platobná inštitúcia povinná zabezpečiť zamestnancovi zodpovednému za výkon vnútornej kontroly prístup ku všetkým informáciám a podkladom potrebným na riadny výkon jeho činnosti.

(2) Spoločnosť by mala pre zamestnanca zodpovedného za výkon vnútornej kontroly zabezpečiť možnosť zúčastniť sa na zasadnutiach rozhodovacích pracovných orgánov. Je nevyhnutné zabezpečiť tomuto zamestnancovi možnosť úplného a neobmedzeného prístupu k dokumentom, informáciám, údajom, podkladom, prevádzkovým a obchodným postupom spoločnosti, všetkým pokynom a rozhodnutiam spoločnosti a osobám a fyzickým hodnotám, ktoré majú alebo by mohli mať priamy alebo nepriamy význam pre vnútornú kontrolu.

(3) Všetky organizačné útvary spoločnosti by mali byť povinné poskytnúť zamestnancovi zodpovednému za výkon vnútornej kontroly všetky dokumenty a informácie v prípade vzniku závažných nedostatkov.

Písomné správy z kontroly

Správa (jednotlivá) o vykonanej kontrole

Zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly by mal o každej vykonanej kontrole vypracovať písomnú správu a predložiť ju vedeniu spoločnosti. Správa o vykonanej kontrole by mala obsahovať:

- a) predmet kontroly (organizačný útvary, prevádzkový a obchodný postup a pod.),
- b) zistenia kontroly, najmä popis podstatných zistených nedostatkov,
- c) riziká pre spoločnosť,
- d) zhodnotenie výsledkov kontroly, najmä návrhy (odporúčania) na nápravu nedostatkov,
- e) stanovisko kompetentných zamestnancov kontrolovaného útvaru spoločnosti k zisteným, nedostatkom a k návrhom a odporúčaniam.

Ročná správa o výsledku kontrolnej činnosti

(1) Podľa § 70 ods. 5 zákona je zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly povinný predkladať štatutárnemu orgánu a dozornej rade platobnej inštitúcie aspoň raz ročne písomnú správu o plnení plánu kontrolnej činnosti.

(2) Zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly po skončení kalendárneho roka vypracuje správu o výsledku svojej činnosti za predchádzajúci kalendárny rok.

(3) Ročná správa o výsledku kontrolnej činnosti má obsahovať:

- a) dodržanie plánu kontrolnej činnosti na kalendárny rok,
- b) informáciu o všetkých kontrolách vykonaných v priebehu kalendárneho roka,
- c) informáciu o závažných nedostatkoch zistených zamestnancom zodpovedným za výkon vnútornej kontroly, o prijatých opatreniach na ich nápravu a o plnení týchto opatrení.

(4) Štatutárny orgán by mal venovať dostatočnú pozornosť správam z vykonanej kontroly a plneniu odporúčaní.

Monitoring (kontrola odstraňovania nedostatkov)

Zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly (nezávislý útvar vnútornej kontroly) by mal byť zodpovedný za sledovanie odstraňovania zistených nedostatkov a realizáciu odporúčaní na nápravu nedostatkov. V prípade, ak nedôjde v primeranom čase k odstráneniu zistených nedostatkov a realizácii odporúčaní na nápravu nedostatkov, mal by o tom bezodkladne informovať štatutárny orgán a dozornú radu.

Dokumentácia a archivácia

Zamestnanec zodpovedný za výkon vnútornej kontroly (nezávislý útvar vnútornej kontroly) by mal byť povinný zabezpečiť zdokumentovanie každej ním vykonanej kontroly tak, aby boli aj spätne overiteľné vykonané kontrolné činnosti, zistenia kontroly (zistené nedostatky) a zhodnotenie výsledkov kontroly. Spoločnosť by mala zabezpečiť, aby sa správy a dokumentácia z kontrol uchovávali najmenej 10 rokov, postup a podmienky by mali byť určené vo vnútorných predpisoch upravujúcich vnútorný kontrolný systém a vnútornú kontrolu.

Záverečné ustanovenia

Toto metodické usmernenie sa uplatňuje odo dňa jeho schválenia výkonným riaditeľom útvaru dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska. Právne predpisy súvisiace s predmetom tohto metodického usmernenia sú uvedené na webovom sídle Národnej banky Slovenska (www.nbs.sk).

Vladimír Dvořáček v. r.
člen bankovej rady a výkonný riaditeľ útvaru
dohľadu nad finančným trhom